

**УПРАВЛІННЯ ОСВІТИ І НАУКИ
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ
КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ВИЩОЇ ОСВІТИ «ЛУЦЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ КОЛЕДЖ»
ВОЛИНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ**
Факультет початкової освіти та фізичної культури
Кафедра загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти

ЗАТВЕРДЖЕНО
Проректор з навчальної роботи
Наталія БОРБИЧ
«04» вересня 2024 року

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри
загальної педагогіки, психології та методики
початкової освіти
Протокол №1 від «03» вересня 2024 року
В.о. завідувача кафедри
Сергій МАРЧУК

ПОГОДЖЕНО
Гарант освітньо-професійної програми
Середня освіта (Музичне мистецтво)
Анна ЗАРИЦЬКА
«03» вересня 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

БК 7. Основи першої психологічної допомоги та самопомоги в роботі вчителя ЗЗСО
(код і назва освітнього компонента)

освітньо-професійна програма Середня освіта (Музичне мистецтво)
(назва програми)

освітній ступінь **бакалавр**

галузь знань 01 Освіта/Педагогіка
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність 014 Середня освіта
(шифр і назва спеціальності)

предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Музичне мистецтво)
(шифр і назва спеціальності)

академічна група 31 ММ

РОЗРОБНИКИ: Марія КОЗИГОРА, доктор філософії зі спеціальності Психологія, старший викладач кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради

1. Опис освітнього компонента

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика освітнього компонента			
Кількість кредитів – 5	Галузь знань 01 Освіта/Педагогіка	Очна (денна) форма навчання			
	Спеціальність 014 Середня освіта Предметна спеціальність 014.13 Середня освіта (Мистецтво. Музичне мистецтво)	Статус освітнього компонента Вибірковий			
Змістових модулів – 2	Освітній ступінь: бакалавр	Рік підготовки: 3			
Загальна кількість годин – 150		Семестр: 6			
		Лекції 15 год.	Семін. 5 год.	Практ. 10	Лабор. 30 год.
		Самостійна робота 81 год.			
		Консультації 9 год.			
		Вид контролю: залік			

1.1. Анотація освітнього компонента

Освітній компонент спрямований на формування у здобувачів освіти системних знань і практичних умінь щодо надання першої психологічної допомоги учням та учасникам освітнього процесу в умовах підвищеного емоційного напруження, кризових і травматичних ситуацій. У межах курсу розглядаються базові поняття кризової психології, психоемоційні реакції дітей і підлітків на стрес, втрату та травматичні події, а також принципи психологічної безпеки в освітньому середовищі. Особливу увагу приділено специфіці професійної діяльності вчителя музичного мистецтва, яка пов'язана з емоційно-образним впливом музики, високою чутливістю учнів до переживань та необхідністю збереження емоційного балансу педагога. Курс акцентує на розвитку навичок емоційної саморегуляції, профілактики професійного вигорання, використанні технік самопомоги та ресурсних практик у повсякденній педагогічній діяльності.

1.2. Мета та завдання освітнього компонента

Мета вивчення ОК – формування у вчителів музичного мистецтва закладів загальної середньої освіти психологічної готовності до надання першої психологічної допомоги учням і учасникам освітнього процесу в кризових та стресових ситуаціях, розвиток умінь своєчасно розпізнавати психоемоційні реакції на стрес і травматичні події, застосовувати базові техніки психологічної підтримки та самопомоги, зберігати власне психічне здоров'я і професійну

стійкість, а також створювати безпечно, підтримувальне й емоційно збалансоване освітнє середовище засобами педагогічної та мистецької діяльності.

Завдання вивчення ОК:

1. Сформувати уявлення про психологічну травму, кризові події та механізми стресових реакцій у дітей і дорослих.
2. Ознайомити з принципами, етапами та етичними засадами надання першої психологічної допомоги в освітньому середовищі.
3. Розкрити особливості емоційних реакцій під час стресових подій, а також психологічні аспекти переживання горя та процесу горювання.
4. Сприяти оволодінню базовими техніками самопомоги та емоційної саморегуляції в умовах стресу.
5. Розвинути комунікативну культуру вчителя музичного мистецтва як умову ефективної психологічної підтримки учнів.
6. Навчити враховувати особливості емоційного й соціального розвитку дітей шкільного віку та застосовувати прийоми першої психологічної допомоги у кризових ситуаціях.
7. Сприяти формуванню стресостійкості, відчуття психологічної безпеки та орієнтації на посттравматичне зростання педагогів і учнів.

1.3. Пререквізити та постреквізити

Пререквізити: Психологія.

Постреквізити: курс є підґрунтям для подальшого опанування освітніх компонентів психологічного, педагогічного та методичного спрямування, усіх освітніх компонентів практичної підготовки здобувачів освіти, курсової роботи, підсумкової атестації.

1.4. Характеристика освітнього компонента

Інтегральна компетентність

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі середньої освіти, що передбачає застосування теоретичних знань і практичних умінь з предметної спеціальності, педагогіки, психології, теорії та методики навчання і характеризується комплексністю та невизначеністю умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.

Загальні компетентності

ЗК-2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК-5. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо, дотримуючись етичних норм, принципів академічної доброчесності та нетерпимості до корупційних проявів.

ЗК-7. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК-8. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності

СК-6. Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів на засадах компетентнісного підходу.

СК-7. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність з врахуванням вікових й індивідуальних особливостей, психоемоційного стану.

СК-8. Здатність усвідомлювати особисті відчуття, почуття та емоції, потреби, керувати власними емоційними станами, формувати в учнів емоційну чутливість, рефлексію та ціннісне ставлення до творів мистецтва.

СК-9. Здатність здійснювати власний професійний розвиток, отримувати підтримку від колег та підтримувати їх у професійному розвитку, аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати.

СК-14. Здатність здійснювати психологічну підтримку учнів та створювати умови для ефективного функціонування інклюзивного освітнього середовища.

СК-15. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу.

ОК спрямований на розвиток таких компетентностей Професійного стандарту «Вчитель закладу загальної середньої освіти»:

A1. Мовно-комунікативна компетентність

A1.4. Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів

A2. Предметно-методична компетентність

A2.7. Здатність формувати ціннісні ставлення учнів.

B1. Психологічна компетентність

B1.1. Здатність визначати і враховувати в освітньому процесі вікові й індивідуальні особливості учнів.

B1.2. Здатність використовувати стратегії роботи з учнями, які сприяють розвитку їхньої позитивної самооцінки, я-ідентичності

B1.3. Здатність формувати мотивацію учнів та організувати їхню пізнавальну діяльність.

B1.4. Здатність формувати спільноту учнів, в якій кожен почуває себе її частиною.

B2. Емоційно-етична компетентність

B2.1. Здатність усвідомлювати особисті відчуття почуття, емоції, потреби керувати власними емоційними станами.

B2.2. Здатність конструктивно й безпечно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу

B3. Компетентність педагогічного партнерства

B3.1. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі.

V1. Інклюзивна компетентність

V1.3. Здатність забезпечувати в освітньому середовищі сприятливі умови для кожного учня залежно від його індивідуальних потреб, можливостей, здібностей та інтересів.

V2. Здоров'язбережувальна компетентність

V2.1. Здатність організувати безпечне освітнє середовище, використовувати здоров'язбережувальні технології під час освітнього процесу

V2.4. Здатність зберігати особисте фізичне та психічне здоров'я під час професійної діяльності.

G2. Організаційна компетентність

G2.2. Здатність організувати різні види й форми навчальної й пізнавальної діяльності учнів.

G3. Оцінювально-аналітична компетентність

G3.2. Здатність аналізувати результати навчання учнів.

D2. Здатність до навчання впродовж життя

D2.2. Здатність взаємодіяти з іншими вчителями на засадах партнерства та підтримки (у рамках наставництва, супервізії тощо).

D3. Рефлексивна компетентність

D1.1. Здатність здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати індивідуальні професійні потреби.

Результати навчання:

ПРН згідно з ОПП

ПРН 3. Демонструвати вміння навчати учнів державною мовою; формувати та розвивати їх мовно-комунікативні уміння і навички засобами навчального предмету та інтегрованого навчання.

ПРН 5. Розуміти значущість музичної культури і мистецтва для виховання та розвитку особистості учня, цінувати полікультурність світу і керуватися у своїй діяльності принципами толерантності, діалогу та співробітництва

ПРН 12. Вирішувати музично-педагогічні проблеми з оригінальністю й гнучкістю творчого мислення у процесі конструювання, інтерпретації та реалізації музичнопедагогічних ситуацій.

ПРН 15. Вибирати відповідні форми та методи виховання учнів на уроках і в позакласній роботі; аналізувати динаміку особистісного розвитку, визначати ефективні шляхи мотивації до саморозвитку.

ПРН 16. Виявляти потреби, музичні здібності, інтереси, навчальні можливості учнів та організовувати їх діяльність відповідно до завдань навчання, виховання і розвитку.

ПРН 19. Демонструвати критичне й аналітичне мислення у процесі розв'язання соціальних, освітніх і мистецько-професійних завдань; оцінювати достовірність, надійність і правомірність використання інформації.

ПРН 23. Дотримуватися етичних норм у професійній діяльності, здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками.

ПРН 24. Забезпечувати психологічну підтримку учнів, створювати безпечне, інклюзивне, доброзичливе освітнє середовище, забезпечувати виховання і навчання всіх учнів незалежно від їхнього соціокультурного контексту.

Результати навчання за освітнім компонентом

Згідно з вимогами освітньо-проєсійної програми здобувачі освіти повинні:

знати:

- Психологічну сутність травми, кризових подій і стресу, їх вплив на психоемоційний стан дітей та дорослих;
- Принципи, етапи та етичні засади надання першої психологічної допомоги в освітньому середовищі;
- Основні емоційні реакції на стресові події, особливості переживання горя та процесу горювання;
- Психологічні основи самопомоги та саморегуляції в умовах підвищеного емоційного навантаження;
- Вікові особливості емоційного й соціального розвитку дітей шкільного віку та їх значення для надання ППД;
- Психологічні умови формування стресостійкості, психологічної безпеки та посттравматичного зростання педагогів і учнів;

вміти:

- Розпізнавати ознаки психологічної травми, стресових і кризових реакцій у дітей та дорослих;
- Застосовувати базові прийоми першої психологічної допомоги відповідно до вікових і ситуаційних особливостей;
- Надавати емоційну підтримку учням у кризових ситуаціях з дотриманням принципів безпеки та етичності;
- Використовувати техніки самопомоги, емоційної саморегуляції та відновлення власного ресурсу;
- Будувати підтримувальну комунікацію з учнями, колегами та батьками в умовах підвищеного стресу;
- Сприяти розвитку стресостійкості, відчуття безпеки та посттравматичного зростання в освітньому середовищі.

2. Зміст освітнього компонента

Змістовий модуль I. ПОНЯТТЯ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ

Тема 1. Поняття психологічної травми. Кризові події та стрес

Тема 2. Особливості надання першої психологічної допомоги

Тема 3. Емоції та їх прояви під час стресових подій. Поняття горя та горювання

Тема 4. Самопомога під час стресових подій

Змістовий модуль II. ОСНОВИ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ЗЗСО

Тема 6. Формування комунікативної культури вчителя музичного мистецтва

Тема 5. Емоційний і соціальний розвиток дітей шкільного віку

Тема 6. Особливості надання ППД учням в кризовій ситуації

Тема 7. Розвиток стресостійкості педагогів та учнів

Тема 8. Безпека та посттравматичне зростання

3. Структура освітнього компонента

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						Форми роботи/ контролю*
	денна форма здобуття вищої освіти						
	усього	у тому числі					
лекції		сем.	практ.	лаб.	с.р.		
6 семестр							
Змістовий модуль 1. ПОНЯТТЯ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ							
Тема 1. Поняття психологічної травми. Кризові події та стрес	4	2	2				ДС
Тема 2. Особливості надання першої психологічної допомоги	31	2		2	6	21	УО, ДС, РЗ/К
Тема 3. Емоції та їх прояви під час стресових подій. Поняття горя та горювання	26	2			4	20	УО, ДС, РЗ/К
Тема 4. Самодопомога під час стресових подій	10	2		2	6		УО, ДС, ТР, РМГ
Модульний контроль 1	2			2			МК
Разом за змістовим модулем 1	73	8	2	6	16	41	
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ЗЗСО							
Тема 5. Емоційний і соціальний розвиток дітей шкільного віку	24	2	2			20	ДС, УО, ДС, РЗ/К
Тема 6. Особливості надання ППД учням в кризовій ситуації	10	2		2	6		УО, ДС, РЗ/К
Тема 7. Розвиток стресостійкості педагогів та учнів	7	2	1		4		УО, ДС, РМГ, РЗ/К
Тема 8. Безпека та посттравматичне зростання	25	1			4	20	УО, ДС, РМГ, РЗ/К
Модульний контроль 2	2			2			МК
Разом за змістовим модулем 2	68	7	3	4	14	40	
Консультації ¹	9						
Усього годин	150	15	5	10	30	81	

* Форми роботи/контролю: УО – усне опитування, ПО – письмове опитування, ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач / кейсів, ІЗ – індивідуальне завдання, РМГ – робота в малих групах, КП – командні проекти, П – презентація результатів виконаних завдань та досліджень, МК / КР – модульний контроль / контрольна робота, Р – реферат, Е – есе, АТ – аналіз твору тощо.

4. Теми лекційних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
			денна
Змістовий модуль 1. ПОНЯТТЯ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ			
1.	1	Поняття психологічної травми. Кризові події та стрес	2
2.	2	Особливості надання першої психологічної допомоги	2
3.	3	Емоції та їх прояви під час стресових подій. Поняття горя та горювання	2

¹ Згідно з затвердженим у встановленому порядку графіком.

4.	4	Самодопомога під час стресових подій	2
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ЗЗСО			
5.	5	Емоційний і соціальний розвиток дітей шкільного віку	2
6.	6	Особливості надання ППД учням в кризовій ситуації	
7.	7	Розвиток стресостійкості педагогів та учнів	2
8.	8	Безпека та посттравматичне зростання	1
Разом			15

5. Теми семінарських занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
			денна
Змістовий модуль 1. ПОНЯТТЯ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ			
1.	1	Розвиток думки провідних науковців про психологічну травму в світі та в Україні	2
Змістовий модуль 2. ОСНОВИ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ В РОБОТІ ВЧИТЕЛЯ ЗЗСО			
2.	5	Фізичний розвиток дітей дошкільного віку	2
3.	7	Поняття резильєнтності в науковій літературі	5
Разом			

6. Теми практичних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
			денна
Змістовий модуль 1. ПОНЯТТЯ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ			
1.	2	Практикум з надання першої психологічної допомоги.	2
2.	4	Практики самопомоги в стресових ситуаціях	2
3.	Теми 1-4	Модульний контроль 1	2
Змістовий модуль 2. СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ			
4.	6	Техніки та методи надання ППД дітям шкільного віку	2
5.	Теми 5-8	Модульний контроль 2	2
Разом			10

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	№ теми	Назва теми	К-ть годин
			денна
Змістовий модуль 1. ПОНЯТТЯ ПЕРШОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ			
1.	2	Перша психологічна допомога при різних емоційних станах: страх, ступор	2
2.	2	Перша психологічна допомога при різних емоційних станах: плач, істерика	2
3.	2	Перша психологічна допомога при різних емоційних станах: панічна атака, нервові тремтіння, агресія	2
4.	3	Методи дослідження власного емоційного стану та прояву емоцій	2
5.	3	Методи дослідження емоційного стану школярів різних вікових груп	2
6.	4	Практики самопомоги в стресових ситуаціях: дихальні техніки, техніки прогресивного розслаблення м'язів	2
7.	4	Практики самопомоги в стресових ситуаціях: арт-терапевтичні техніки	2
8.	4	Практики самопомоги в стресових ситуаціях:	2

		майндфулнес	
Змістовий модуль 2. СПІЛКУВАННЯ У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ВЧИТЕЛЯ ЗАКЛАДУ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ			
9.	6	Техніки та методи надання ППД дітям шкільного віку під час різних емоційних станів	2
10.	6	Арт-терапія в роботі з учнями шкільного віку	2
11.	6	Дихальні та техніки «заземлення» для допомоги школярам в стресових ситуаціях	2
12.	7	Методи розвитку стресостійкості педагогів та здобувачів освіти	2
13.	7	Подолання професійного вигорання	2
14.	8	Створення психологічно безпечного середовища для дітей	2
15.	8	Посттравматичне зростання педагога: практика використання техніки ікігай (пошук сенсу життя)	2
Разом			30

8. Самостійна робота

Навчальний матеріал, передбачений для засвоєння під час самостійної роботи, виноситься на підсумковий контроль поряд з навчальними матеріалами, який опрацьовується на навчальних заняттях. Формами контролю є тести, контрольні роботи, індивідуальні завдання, індивідуальні проєкти (презентації з дослідженої проблеми), переклади, усні опитування.

Самостійна робота здобувачів освіти включає:

- підготовку до аудиторних занять (лекцій, практичних, семінарських, лабораторних тощо);
- виконання завдань з освітнього компонента впродовж семестру;
- роботу над окремими темами освітніх компонентів, які згідно з робочою програмою освітнього компонента винесені на самостійне опрацювання здобувачами освіти;
- підготовку до всіх видів підсумкового контролю, у тому числі до курсових і модульних робіт;
- виконання завдань, передбачених програмою практики;
- роботу в студентських наукових гуртках, семінарах тощо;
- участь у роботі факультативів, спецкурсів тощо;
- участь у науково-практичних конференціях, семінарах, конкурсах, олімпіадах тощо;
- підготовку до атестації здобувачів освіти (за наявності) тощо.

Назва теми	Усього год. самостійної роботи / Завдання	Література	Контрольні заходи
Тема 3 Дослідження методів та способів надання ППД в зарубіжних країнах	21 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 3, 4 Допоміжна література: 7, 9, 14, 15	Поточний контроль: усне опитування, тести
Тема 3 Етапи переживання горя	20 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 1, 6, 7 Допоміжна література: 5, 7, 13, 14	Поточний контроль: усне опитування, тести
Тема 5 Психологічний та фізичний розвиток учнів	20 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 3, 4, 5 Допоміжна література:	Поточний контроль: усне опитування, тести

		1, 2, 16, 18	
Тема 8 Поняття посттравматичного зростання в наукових джерелах	20 год. Опрацювати рекомендовану літературу; підготуватися до висвітлення й обговорення контрольних питань	Основна література: 1, 2, 7, 8 Допоміжна література: 5, 11, 12, 23	Поточний контроль: усне опитування, тести
Разом:	81 год.		

9. Методи навчання

Методи викладання освітнього компонента «Основи першої психологічної допомоги та самопомоги в роботі вчителя ЗЗСО» спрямовані на розв'язання навчальних завдань.

Вибір методів і технологій викладання та навчання здійснюється залежно від мети заняття, змісту, навчальних можливостей здобувачів освіти, особливостей особистості викладача, матеріально-технічного забезпечення.

Засоби навчання, які застосовуються при викладанні освітнього компонента, є словесні, наочні й практичні. Серед методів подачі навчального матеріалу з «Основи першої психологічної допомоги та самопомоги в роботі вчителя ЗЗСО» застосовуються:

розповідь – для оповідної, описової форми розкриття навчального матеріалу;

пояснення – для розкриття сутності певного явища, закону, процесу;

бесіда – для усвідомлення за допомогою діалогу нових явищ, понять;

ілюстрація – для розкриття предметів і процесів через їх символічне зображення (малюнки, схеми, графіки);

практична робота – для використання набутих знань у розв'язанні практичних завдань;

аналітичний метод – мисленнєвого або практичного розкладу цілого на частини з метою вивчення їх суттєвих ознак;

індуктивний метод – для вивчення явищ від одиничного до загального;

дедуктивний метод – для вивчення навчального матеріалу від загального до окремого, одиничного;

проблемний виклад матеріалу – для створення й розв'язання проблемної ситуації.

10. Форми контролю знань та критерії оцінювання

Оцінювання знань здобувачів освіти здійснюється за 100-бальною шкалою, яка переводиться відповідно у національну шкалу («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалу європейської кредитно-трансферної системи (ЄКТС – А, В, С, D, E, FX, F). Згідно з п. 2.1. Положення про порядок оцінювання знань здобувачів освіти в умовах кредитно-трансферної системи організації освітнього процесу оцінювання академічних досягнень здобувачів освіти здійснюється під час міжсесійного (поточного та модульного) та підсумкового (семестрового) контролю знань.

Поточний контроль здійснюється з метою оцінювання якості роботи здобувача освіти впродовж семестру під час проведення практичних, семінарських, контрольної роботи, а також для перевірки якості самостійної роботи здобувачів освіти. Поточний контроль проводиться у формі усного чи письмового опитування або експрес-контролю на практичних заняттях та лекціях тощо, виступів здобувачів освіти при обговоренні питань на семінарських заняттях, а також у формі комп'ютерного тестування.

Модульний контроль знань здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або комп'ютерного тестування. Модульний контроль здійснюється на останньому в поточному змістовому модулі практичному занятті.

Підсумковий контроль знань проводиться у формі **заліку**. Залік передбачає відповіді на питання, в яких здобувачі освіти повинні продемонструвати знання та сформулювати на їх основі розуміння проблематики курсу, а також отримані компетентності.

Залік є обов'язковою підсумковою формою контролю, яка дає змогу оцінити системне, а не фрагментарне засвоєння навчального матеріалу і не може бути зведена до рівня поточних форм

контролю.

За роботу на семінарських та практичних заняттях бали розподіляються таким чином:

Бал	Критерії оцінювання знань здобувача освіти на семінарському / практичному занятті		
	<i>Характер пізнавальної діяльності</i>	<i>Структура відповіді</i>	<i>Характер відповіді</i>
Мінімальна кількість – 1	Репродуктивне відтворення начального матеріалу у вигляді доповнення до відповіді студентів	Зачитує виклад матеріалу за лекцією	Відповідь ситуативно усвідомлена
Середній рівень – 2-3	Репродукція та розуміння основних понять, категорій, принципів і закономірностей із роз'ясненням основних положень і наведенням власних прикладів їх практичного застосування	Відповідь відтворює визначення та зміст навчального матеріалу на основі лекцій і підручників, має чітку логічну структуру, побудована за попередньо підготовленим планом	Відповідь усвідомлена, структурована, містить власні приклади, демонструє повне розкриття проблеми з узагальненням матеріалу у вигляді переліку основних положень
Максимальна кількість – 4	Представлення власної моделі, схеми, віртуального проекту тощо	Власний мотивований, обґрунтований та відмінний від традиційного варіант відповіді	Повне та ґрунтовне висвітлення проблеми із застосуванням нетрадиційних форм викладу

За роботу на лабораторних заняттях бали розподіляються таким чином:

Бал	Критерії оцінювання знань здобувача освіти на семінарському / практичному занятті		
	<i>Характер пізнавальної діяльності</i>	<i>Структура відповіді</i>	<i>Характер відповіді</i>
Мінімальна кількість – 1-2	Репродуктивне відтворення начального матеріалу у вигляді доповнення до відповіді студентів	Зачитує виклад матеріалу за лекцією	Відповідь ситуативно усвідомлена
Середній рівень – 3-4	Репродукція та розуміння основних понять, категорій, принципів і закономірностей із роз'ясненням основних положень і наведенням власних прикладів їх практичного застосування	Відповідь відтворює визначення та зміст навчального матеріалу на основі лекцій і підручників, має чітку логічну структуру, побудована за попередньо підготовленим планом	Відповідь усвідомлена, структурована, містить власні приклади, демонструє повне розкриття проблеми з узагальненням матеріалу у вигляді переліку основних положень
Максимальна кількість – 5	Представлення власної моделі, схеми, віртуального проекту тощо	Власний мотивований, обґрунтований та відмінний від традиційного варіант відповіді	Повне та ґрунтовне висвітлення проблеми із застосуванням нетрадиційних форм викладу

ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що таке емоційно-вольова сфера учнів ЗЗСО та які основні закономірності її розвитку?

2. Як формується почуття відповідальності в учнів шкільного віку та які чинники на нього впливають?
3. Які соціальні емоції є значущими для розвитку учнів ЗЗСО та як вони проявляються в поведінці?
4. Що таке самолюбство в учнів шкільного віку та як воно змінюється в процесі розвитку особистості?
5. Як розвиток почуття довіри до людей впливає на соціальну адаптацію учнів у колективі?
6. Що таке співпереживання (емпатія) в учнів ЗЗСО та як його розвиток сприяє формуванню міжособистісних стосунків?
7. Як психологічна травма може впливати на розвиток учня та які її види можуть виникати в шкільному віці?
8. Які основні види психологічної травми притаманні учням ЗЗСО та чим вони відрізняються між собою?
9. Як психологічна травма може проявлятися в поведінці та емоційному стані учнів?
10. Які методи психологічної підтримки застосовуються для подолання наслідків психологічної травми в учнів?
11. Що таке стрес та які його основні види характерні для учнівського віку?
12. Як стрес впливає на фізіологічний і психологічний стан учнів?
13. Які чинники можуть викликати стрес у навчальній та позанавчальній діяльності учнів?
14. Що таке кризова подія та чим вона відрізняється від інших стресових і травмуючих ситуацій?
15. Які чинники можуть сприяти виникненню психологічної травми в учнів ЗЗСО?
16. Що таке психологічна травма та які основні підходи до її класифікації?
17. Які особливості відрізняють моральну травму від інших видів психологічних травм в учнів?
18. Що включає поняття моральної травми та як вона може впливати на психічний стан учня?
19. Що таке перша психологічна допомога та в чому полягає її значення для підтримки учнів у кризових ситуаціях?
20. Які основні принципи та особливості надання першої психологічної допомоги учням у кризових умовах?
21. Що таке емоції та які основні теорії їх виникнення існують у психології?
22. Які функції виконують емоції в житті учнів та яку роль вони відіграють у процесі адаптації?
23. Як емоції проявляються у зовнішній поведінці учнів та за якими ознаками їх можна розпізнати?
24. Які основні види емоцій виділяють у психології та чим вони відрізняються між собою?
25. Що таке форми переживання емоцій та як вони змінюються залежно від ситуації й індивідуальних особливостей учнів?
26. Як емоційні стани впливають на поведінку, навчальну діяльність і спілкування учнів?
27. Що таке горе та чим воно відрізняється від інших складних емоційних переживань?
28. Які основні стадії переживання горя виділяються в психології та як вони можуть проявлятися в учнів?
29. Як процес горювання може проявлятися в учнів ЗЗСО та які чинники впливають на його перебіг?
30. Які особливості спілкування з людиною, що переживає горе, є важливими для надання психологічної підтримки?
31. Що таке самопомога та яку роль вона відіграє у збереженні психічного здоров'я учнів?
32. Які типові поведінкові реакції можуть виникати в учнів у стресових ситуаціях?
33. Як стрес впливає на емоційний стан учнів та які способи сприяють його стабілізації?
34. Які основні техніки самопомоги можуть використовувати учні для зниження рівня стресу?
35. Як дихальні техніки можуть допомогти учням стабілізувати емоційний стан у стресових ситуаціях?

36. Що таке м'язова напруга, як вона виникає в учнів під час стресу та як її можна зменшити?
37. Яку роль відіграють техніки релаксації у відновленні психоемоційної рівноваги учнів?
38. Що таке внутрішня безпека особистості та як її можна формувати в учнів в умовах стресу?
39. Які види фізичної активності сприяють зниженню стресу та покращенню емоційного стану учнів?
40. Як практики самопомоги можуть сприяти профілактиці емоційного виснаження в учнів?
41. Що таке емоційне вигорання та які його ознаки можуть проявлятися в учнів ЗЗСО?
42. Як стресостійкість впливає на здатність учнів долати складні життєві та навчальні ситуації?
43. Що таке резильєнтність особистості та яку роль вона відіграє в розвитку учнів?
44. Які чинники сприяють розвитку стресостійкості та резильєнтності в учнівському середовищі?
45. Як емоційне виснаження може впливати на навчальну мотивацію та успішність учнів?
46. Які індивідуально-психологічні особливості учнів важливо враховувати для розвитку їхньої стресостійкості?
47. Які психологічні методи сприяють збереженню емоційної рівноваги учнів у шкільному середовищі?
48. Які техніки розвитку стресостійкості можуть застосовуватися в роботі з учнями ЗЗСО?
49. Як формувати в учнів уміння справлятися зі стресом у навчальній діяльності та повсякденному житті?
50. Як підтримка з боку освітнього середовища сприяє розвитку резильєнтності та стресостійкості учнів?

Приклади практичного завдання

1. До вас звертається учениця після травматичної події, і вона впала в ступор: сидить мовчки, не реагує на навколишнє середовище, не може сказати, що сталося, та не може рухатися.

Оцініть ситуацію: як ви будете взаємодіяти з цією ученицею, щоб не викликати додаткового стресу? Використовуючи принципи «дивись, слухай, спрямовуй», допоможіть учениці вийти з цього стану. Як ви будете створювати безпечне і підтримуюче середовище? Які стратегії ви використовуєте для того, щоб сприяти учениці в подоланні ступору та поверненні до контакту з реальністю?

2. До вас звертається дитина шкільного віку, яка пережила сильний стрес і починає проявляти агресивну поведінку. Вона підвищує голос, використовує образливі слова, а також демонструє фізичну агресію (залежно від ситуації).

Оцініть емоційний стан та з'ясуйте, що стало причиною її агресії. Використовуючи методи активного слухання, заспокойте дитину. Як ви будете взаємодіяти, щоб не посилювати агресивну реакцію? Застосуйте техніки емоційної стабілізації та заспокоєння. Як можна знизити рівень агресії без застосування сили?

3. Під час масової евакуації учнів через надзвичайну ситуацію одна з осіб почала проявляти паніку: вона виглядає дезорієнтованою, важко контролює своє дихання, кричить та намагається втекти в невідомому напрямку.

Як ви будете допомагати учневі стабілізувати емоційний стан і зменшити рівень паніки? Які техніки дихання або інші методи можуть бути ефективними для зниження панічної реакції? Як можна перенаправити увагу учня та створити для нього відчуття контролю над ситуацією?

4. Ви отримали несподівану негативну оцінку своєї роботи на важливій зустрічі з керівництвом. Це викликає у вас почуття стресу, розчарування та сумніви у своїх силах. Ви відчуваєте внутрішню напругу і важко зібратися для подальших дій.

Знайдіть способи стабілізувати свій емоційний стан і повернутися до ефективної роботи, незважаючи на негативну ситуацію.

5. Вам потрібно виступити з важливою презентацією перед великою аудиторією, але ви відчуваєте сильну тривогу, яка заважає зосередитися на підготовці та виступі. Ваше серце б'ється швидко, і вам важко контролювати нервозність.

Підберіть методи, щоб знизити рівень тривоги та відновити спокій, щоб виступити впевнено та чітко.

Критерії оцінювання підсумкового контролю

Вид завдання	Бали	Критерії оцінки
Теоретичне питання Перший рівень	10	Здобувач освіти володіє матеріалом в повному обсязі. Відповідь на питання сформульовано в термінах освітнього компонента, викладено науковою мовою.
	5-9	Здобувач освіти загалом володіє навчальним матеріалом, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки
	1-4	Здобувач освіти частково володіє навчальним матеріалом або не володіє навчальним матеріалом
Другий рівень	10	Здобувач освіти володіє матеріалом в повному обсязі; аргументовано його викладає; глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичного питання; демонструє авторську позицію здобувача освіти
	7-9	Самостійно викладає основний зміст навчального матеріалу, але без глибокого всебічного аналізу
	4-6	Здобувач освіти не в змозі ґрунтовно викласти зміст питання, допускаючи при цьому суттєві помилки
	1-3	Здобувач вищої освіти не в змозі викласти зміст питання, не володіє ключовими поняттями, не володіє навчальним матеріалом
Практичне завдання Третій рівень	10	Здобувач освіти дав повну, інноваційно орієнтовану, креативну, вичерпну відповідь, яка складається з: правильного вибору алгоритму вирішення завдання; структурованого викладу матеріалу теоретичної частини завдання; ґрунтовних висновків; авторське бачення проблеми та її практичне вирішення
	7-9	Здобувач освіти розуміє суть завдання, наявна особистісна позиція студента. Відповіді властиві інноваційність і креативність у вирішенні практичного завдання. Містить деякі помилки у виборі алгоритму вирішення завдання
	4-6	Здобувач освіти розуміє сутність проблеми, знає алгоритм її розв'язання. Містить суттєві помилки у виборі та реалізації алгоритму вирішення завдання; відсутня авторська позиція; містить грубі помилки й не має пояснень і висновків
	1-3	Здобувач освіти не розуміє або не повністю розуміє завдання; не в змозі його виконати; виконав завдання частково або й повністю неправильно (виконав менш ніж 20% завдання)

Розподіл балів, які отримують здобувачі освіти

6-й семестр

ЗМ1 (35 балів)								
Т.1	Т.2			Т.3		Т.4		ЗМ
С	П	Л	СР	Л	СР	П	Л	П
4	4	5	1	5	1	4	5	6

ЗМ2 (35 балів)									З
Т.5		Т.6		Т.7		Т.8		ЗМ	
С	СР	П	Л	С	Л	Л	СР	П	
4	1	4	5	4	5	5	1	6	30
Всього балів:									100

Умовні позначення: Т.1. – тема 1; С – семінарське заняття; П – практичне заняття; Л – лабораторне заняття; СР – самостійна робота здобувачів; ЗМ – здача модуля, З – залік.

Шкала оцінювання

100-бальна шкала	шкала ЄКТС	оцінка за національною системою
90–100	A	відмінно
82–89	B	добре
74–81	C	
64–73	D	задовільно
60–63	E	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням освітнього компонента

11. Політики курсу

11.1. Політика щодо відвідування

Здобувач освіти повинен відвідувати всі види занять, передбачені навчальним планом, згідно з розкладом. Графік консультацій із освітнього компонента оприлюднений на інформаційному стенді кафедри загальної педагогіки, психології та методики початкової освіти. У разі відсутності здобувача на занятті він зобов'язаний його відпрацювати.

11.2. Політика щодо академічної доброчесності

Здобувач освіти повинен самостійно виконати всі завдання семінарських / практичних занять, а у випадку запозичень інформації, зобов'язаний коректно її відображати з посилання на першоджерело. Використання будь-яких джерел інформації під час проведення підсумкового контролю заборонено.

Використання інструментів штучного інтелекту в освітній діяльності здійснюється у межах вимог академічної доброчесності. Здобувач освіти зобов'язаний використовувати технології штучного інтелекту відповідально, прозоро та етично, з обов'язковим дотриманням принципів академічної доброчесності.

Виявлення ознак академічної недоброчесності в письмовій роботі здобувача освіти є підставою для її незарахування, незалежно від масштабів плагіату. Жодні форми порушення академічної доброчесності не толеруються. У випадку таких подій – реагування відповідно до Положення про академічну доброчесність учасників освітнього процесу Комунального закладу вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

11.3. Політика щодо дотримання термінів виконання завдань

Здобувач освіти повинен вчасно виконати всі завдання семінарських, практичних у терміни, які встановлює викладач. Індивідуальну роботу здобувач освіти виконує самостійно, відповідно до методичних вказівок та визначених викладачем завдань і термінів. У випадку відсутності здобувача освіти на занятті з об'єктивних причин (хвороба, заява по поважній причині) термін здачі робіт може бути змінений. До підсумкової форми контролю (заліку) здобувач освіти має відпрацювати пропущені заняття та здати усі теми. Ліквідація заборгованості відбувається під час проведення консультацій з освітнього компонента за графіком, визначеним викладачем.

11.4. Політика щодо визнання результатів неформальної освіти

Якщо здобувач освіти отримав знання у неформальній (курси, семінари, тренінги, стажування) чи інформальній освіті і їх тематика, обсяг вивчення та зміст відповідають освітньому компоненту в цілому або його окремому розділу, змістовому модулю, темі (темам), що передбачені робочою програмою освітнього компонента, і проходження яких підтверджено документально (сертифікат, свідоцтво тощо), то зарахування результатів такого навчання здійснюється згідно з Положенням про порядок визнання результатів навчання здобувачів вищої та фахової передвищої освіти, здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, у Комунальному закладі вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради.

12. Рекомендована література

Основна

1. Арттерапія і війна: контексти і досвід практичної роботи / за заг. ред. Н. Кальки, Г. Одинцової. Львів: ЛьвДУВС, 2023. 283 с.
2. Бардин Н. М., Жидецький Ю. Ц., Кіржецький Ю. І. Стресостійкість: навч. посіб. / за ред. Я. М. Когута. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2021. 204 с.
3. Видра О. Г. Вікова та педагогічна психологія: навч. посіб. Київ, 2011. 112 с.
4. Готман Дж., Деклер Дж. Емоційний інтелект у дитини / пер. з англ. Х. Шиналь. Харків: Віват, 2024. 272 с.
5. Гоулман Д. Емоційний інтелект / пер. з англ. С.Л. Гумецької. Харків: Віват, 2024. 512 с.
6. Злишков В. Л., Лукомська С. О., Федан О. В. Психодіагностика особистості у кризових життєвих ситуаціях. Київ: Педагогічна думка, 2016. 219 с.
7. Невидимі наслідки війни. Як розпізнати? Як спілкуватись? Як допомогти подолати? Довідник для широкого кола фахівців / за заг. ред. К. Возніцина, Л. Литвиненко. Київ, 2023. 164 с.
8. Перша психологічна допомога: посібник для членів загону швидкого реагування Товариства Червоного Хреста України / Л. Кадом. Київ. 2017. 42 с.

Допоміжна

1. Деркач Л. А. Розвиток емоційного інтелекту в дітей молодшого шкільного віку. *Педагогічний пошук*, 2023. Вип. 1. С. 117.
2. Дуткевич Т. В. Дитяча психологія. навч. посібник. Київ, 2012. 424 с.
3. Засекіна Л. В., Козігора М. А. Впровадження когнітивно-поведінкової програми психологічної підтримки «Дорога до себе» для осіб із моральною травмою під час війни. *Теоретичні і прикладні проблеми психології і соціальної роботи*: наук. збірник. Сєверодонецьк. 2022. № 1(57) 2022. Т. 2. С. 167–182.
4. Засекіна Л. В., Козігора М. А. Крос-культурна адаптація та стандартизація шкали симптомів моральної травми. *Психологічні перспективи*: наук. збірник. Луцьк. 2022. Вип. 39. С. 139–152.
5. Козігора М. А, Пушкар Н. С. Спрямування майбутніх учителів на розвиток власного емоційного інтелекту та першокласників Нової української школи. *Актуальні проблеми сучасної освіти на науки в контексті євроінтеграційного поступу*: зб. мат. VII Міжн. наук.-практ. конф. (20 трав. 2021 р.). Луцьк, ЛІРОЛ, 2021. С. 88–91.
6. Козігора М. А. Вразливість чоловіків і жінок у моральнотравмуючих ситуаціях під час повномасштабного вторгнення в Україну. *Актуальні проблеми клінічної психології та нейропсихології*: матер. II Міжнар. наук.-практ. конф. (27 – 28 квіт. 2023 року). Луцьк: ВНУ ім. Лесі Українки, 2023.
7. Козігора М. А. Вплив війни на виникнення моральної травми в здобувачів вищої освіти. *Психічне здоров'я в умовах війни: шляхи збереження та відновлення*: матер. I Всеукр. наук.-практ. конф. (з міжн. уч.) (м. Київ, 13 жовтня 2023 р.). Київ: НУБП України, 2023. С. 19–22.
8. Козігора М. А. Впровадження експериментальної програми з профілактики моральної травми у майбутніх вчителів під час воєнного стану. *Психологічні перспективи*: наук. збірник. Луцьк. 2022. Вип. 40. С. 38–50.

9. Козігора М. А. Прояви симптомів моральної травми у військовослужбовців та цивільного населення під час війни. *Науковий вісник Херсонського державного університету*: наук. збірник. Серія «Психологічні науки». Херсон. 2022. Вип. 2. С. 20–27.

10. Козігора М. А. Психологічні особливості прояву моральної травми під час воєнного конфлікту: дис. ... доктора філософії: 19.00.01 / Волинський нац. ун-т імені Лесі Українки. Луцьк, 2023. 215 с.

11. Козігора М. А., Марчук С. С. Психологічна стійкість педагога в умовах війни. *Особистість в екстремальних умовах*: матер. XI Всеукр. наук.-практ. конф. (24 трав. 2024 р., м. Львів). Львів, 2024. С. 170–173.

12. Козігора М. А., Ярошук Н. П. Психологія здоров'я особистості в умовах війни. *Здоров'язбережувальні ідеї у спадщині видатних педагогів та просвітителів*: зб. матер. навч.-інтеракт. семін. (м. Луцьк, 1 лист. 2023 року, КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради) / уклад. С. Марчук. Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж», 2023. С. 11–14.

13. Козігора М. А., Ярошук Н. П. Форми психологічного втручання для збереження й підтримки психічного здоров'я учасників освітнього процесу в умовах війни. *Лікарі та медсестринство: трансформація в умовах війни та поствоєнне відновлення*: програма II Міжн. наук.-практ. конф. (16-17 трав. 2024). Луцьк: Волинський медичний інститут. 2024. С. 14.

14. Козігора М. А. Підготовка майбутніх вчителів до роботи з учнями початкової школи під час воєнного стану. *Національна освіта в стратегіях соціокультурного вибору: теорія, методологія, практика* (присв. 300-річчю від дня народження Григорія Сковороди): зб. матер. VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжн. уч. (16 листоп. 2022 року). Луцьк: КЗВО «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради. 2022. Ч. 1. С. 131–133.

15. Козігора М. А. Поняття тривалого травматичного стресу та контексти його застосування. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Психологічні науки»*. Херсон. 2021. Вип. 4. С. 17–25.

16. Косенчук О. Дитина в соціумі. Впроваджуємо Базовий компонент дошкільної освіти. *Дошкільне виховання*, 2021. Вип. 4. С. 3–8.

17. Мельник І., Заремба Л. Мистецтво спілкування–невід'ємна складова педагогічної майстерності вихователя ЗДО. *Молодий вчений*, 2020. Вип. 10 (86). С. 404–408.

18. Методи діагностики психічного розвитку дітей / І. М. Гоян, А. А. Палій. Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2014. 652 с.

19. Психологія екстремальності та психопрофілактики психічної травми й суїцидальних намірів: на допомогу практичному психологу: навч.-метод. посіб. / Л. І. Магдисюк, Р. П. Федоренко, А. П. Мельник, О. М. Хлівна, Т. І. Дучимінська. Луцьк: Вежа-Друк, 2022. 276 с.

20. Унгурян І. Педагогічне спілкування як фактор успішного виховання взаємовідносин вихователя і вихованців. *Імідж сучасного педагога*, 2013. Вип. 7. С. 54–56.

21. Котик Т. М. Нова українська школа: теорія і практика формування емоційного інтелекту в учнів початкової школи: навч.-метод. посіб. для вчителів поч. школи. Тернопіль: Астон, 2020. 192 с.

22. Коцан І. Я., Ложкін Г. В., Мушкевич М. І. Психологія здоров'я людини. Луцьк: Волинський нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2018. 352 с.

23. Климчук В. О. Психологія посттравматичного зростання: монографія. Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2020. 125 с.

24. Zasiiekina L., Kokun O., Kozihora M., Fedotova T., Zhuravlova O. & Wojko M. A Concept Analysis of Moral Injury in Ukrainian National Guard Service Members' Narratives: A Clinical Case Study. *East European Journal of Psycholinguistics*. Lutsk: Lesya Ukrainka Volyn National University. 2022. Volume 9, Number 1. Pp. 296–314.

Інформаційні ресурси

1. Всеукраїнська програма ментального здоров'я «Ти як?». URL: <https://surl.li/kbnptd>
2. Діяльнісний підхід у школі: Дослідження інтегрованих педагогік, що ґрунтуються на ігровому діяльнісному підході та сприяють всебічному розвитку дітей початкової школи. URL: <https://surl.li/sggjot>

